

1869

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
СЕКЦИЯ • СРЕДНОВЕКОВНА ИСТОРИЯ •

ТЕКСТ И ИСТОРИЧЕСКИ КОНТЕКСТ

Научна конференция
в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев

29–30 март 2024 г.
Институт за исторически изследвания–
БАН,
София, бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17

Голям и Малък салон, етаж 1

Организационен комитет

Проф. д-р Даниел Вачков –
Директор на Института за исторически изследвания, БАН

Доц. д-р Елена Костова –
Ръководител секция „Средновековна история“,
Институт за исторически изследвания, БАН

Проф. дин Иван Билярски –
Секция „Средновековна история“,
Институт за исторически изследвания, БАН

Проф. д-р Пенка Данова –
Секция „Средновековна история“,
Институт за исторически изследвания, БАН

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

ПРОГРАМА

Петък, 29 март 2024 г.

9.00 – 9.30	Регистрация на участниците
9.30 – 10.00	Официално откриване

Проф. д-р Даниел Вачков (Институт за исторически изследвания – БАН)

Акад. Васил Гюзелев (Българска академия на науките)

ENCOMIUM

Проф. д-р Александър Николов (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)

Илия – приятелят и учителят!

Водещ: **Доц. д-р Елена Костова** (Институт за исторически изследвания – БАН)

Голям салон

Първо заседание	Председател: Проф. дин Ани Данчева-Василева
10.00 – 10.15	Проф. дин Христо Матанов (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)
<i>Защо във Византия няма дълго съществуващи университети? Извори и загадки</i>
10.15 – 10.30	Проф. д-р Цветана Чолова (Нов български университет)
<i>Организатори и организация на книжовните школи в средновековна България. Модели и специфика</i>

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

- 10.30 – 10.45 **Доц. д-р Живко Жеков** (Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“) *Стратегическото значение на Балканите за Римската империя*
- 10.45 – 11.00 **Гл. ас. д-р Методий Рождественский** (Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей – БАН) *Текст и контекст в „Стратегикона“ на император Маврикий (582–602): въпросът за авторството през призмата на главния стратегически замисъл*
- 11.00 – 11.15 **Гл. ас. д-р Доротея Валентинова** (Институт за исторически изследвания – БАН) *Забраната „да виждаш бъдещето“ в *Libet iudiciorum**
- 11.15 – 11.30 Дискусия
- 11.30 – 12.00 Кафе-пауза
- Второ заседание:** **Председател: Проф. д-р Милияна Каймакамова**
- 12.00 – 12.15 **Проф. дин Ани Данчева-Василева** (Институт за исторически изследвания – БАН) *Агиографски и историко-апокалиптични текстове за историята на Сердикийската митрополия през Средновековието*
- 12.15 – 12.30 **Д-р Анелия Маркова** (Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“) *Управлението на хан Телец (761? – 764?) по астрономически данни*

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

- 12.30 – 12.45 **Гл. ас. д-р Владимир Ангелов** (Институт за исторически изследвания – БАН)
Съдбата на пленниците при управлението на хан Крум
- 12.45 – 13.00 **Доц. д-р Павел Георгиев** (Национален археологически институт с музей – БАН)
Кан Маламир Персианос (историческият контекст в свидетелството на Теофилакт Охридски)
- 13.00 – 13.15 **Проф. д-р Георги Николов** (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)
За българо-сръбската война, водена от хан Борис I и нейната датировка
- 13.15 – 13.30 Дискусия
13.30 – 14.30 Обедна почивка
- Трето заседание** **Председател: Проф. дин Кирил Павлиян**
- 14.30 – 14.45 **Доц. д-р Сашка Георгиева** (Институт за исторически изследвания – БАН)
Аристократките в българските бележки към Чивидалското евангелие
- 14.45 – 15.00 **Проф. д-р Пламен Павлов** (Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“)
Св. Климент Охридски и Архиепископията на „... цяла България...“

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

- 15.00 – 15.15 **Проф. дин Димо Чешмеджиев** (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“/ Кирило-Методиевски научен център – БАН)
Бележки за култа на Йоан Екзарх
- 15.15 – 15.30 **Доц. д-р Тодор Тодоров** (Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“)
Сигилографски предизвикателства за историята на Първото българско царство през IX – X век
- 15.30 – 15.45 **Гл. ас. д-р Янко Христов** (Югозападен университет „Неофит Рилски“)
Уязвими и нуждаещи се: деца и подрастващи в „Сказание за желязния кръст“
- 15.45 – 15.55 Дискусия
15.55 – 16.15 Кафе-пауза
- Четвърто заседание** **Председател: Проф. дин Димо Чешмеджиев**
- 16.15 – 16.30 **Проф. д-р Николай Кънев** (Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“)
Още веднъж за печатите на Михаил и Йоан, съдържащи титлите „канартикин“ и „багатур“
- 16.30 – 16.45 **Доц. д-р Камен Станев** (Кирило-Методиевски научен център – БАН)
Къде е избухнало въстанието на Михаил през 930 година и кои са участвалите в него скити?

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

- 16.45 – 17.00 **Доц. д-р Ангел Николов** (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)
Още веднъж за прозвицето на Василий II „Българоубиец“
- 17.00 – 17.15 **Гл. ас. д-р Теодор Димитров** (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)
„Възможно ли е да се избяга от чумата?“. Една византийска полемика в контекста на Юстиниановата чума (541–750) и Черната смърт (1347–1453)
- 17.15 – 17.30 **Доц. д-р Георги Димов** (Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ – БАН)
Климатични промени през V–VII век
- 17.30 – Дискусия

Малък салон

- Първо заседание** **Председател: Проф. д-р Славия Бърлиева**
- 10.00 – 10.15 **Проф. дин Ана Стойкова** (Институт за литература – БАН)
„Мъчението на св. Евсигний“ (ВНГ 638–639) в контекста на агиографската традиция за император Константин Велики
- 10.15 – 10.30 **Доц. д-р Бистра Николова** (Институт за исторически изследвания – БАН)
Историческият, духовният и индивидуалният контекст на приписките от ръкописните книги (X–XIV век)

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

- 10.30 – 10.45 **Проф. дфн Марияна Цибранска** (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ – БАН), **проф. дин Иван Билярски** (Институт за исторически изследвания – БАН)
Чудесата на св. Димитър от Йоан Ставракий в славянски превод: текст и исторически контекст на възникване
- 10.45 – 11.00 **Проф. дфн Анисава Милтенова** (Институт за литература – БАН)
Отново за „Отломки по космография и география“ от Константин Костенечки във връзка с предсказанията за слънчеви затъмнения
- 11.00 – 11.15 **Доц. д-р Нина Гагова** (Институт за литература – БАН)
Славянският превод на „Съкратената история“ на Йоан Зонара: версията на Константин Костенечки
- 11.15 – 11.30 Дискусия
11.30 – 12.00 Кафе-пауза
- Второ заседание** **Председател: Проф. дин Ана Стойкова**
- 12.00 – 12.15 **Гл. ас. д-р Деница Петрова** (Институт за исторически изследвания – БАН)
Неизвестни летописни съчинения в ръкопис от Руската държавна библиотека
- 12.15 – 12.30 **Проф. д-р Славия Бърлиева** (Кирило-Методиевски научен център – БАН)
От Евангелското определение до човешкото поведение: Покръстването на княз Борис в една лутеранска проповед от XVII век

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

- 12.30 – 12.45 Гл. ас. д-р **Елисавета Ненчева** (Институт
за литература – БАН)
*Нови данни за Климентовата похвала за
св. пророк Илия – преправки в късносред-
новековни ръкописи от XVIII и XIX век*
- 12.45 – 13.00 Гл. ас. д-р **Мария Полимирова** (Център за
славяно-византийски проучвания „Проф.
Иван Дуйчев“ – Софийски университет
„Св. Климент Охридски“)
*Приписки от XIX век в старопечатни
книги от сбирката на ЦСВП „Проф. Иван
Дуйчев“*
- 13.00 – 13.15 Дискусия
- 13.15 – 14.30 Обедна почивка

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

Събота, 30 март 2024 г.

9.30 – 10.00 Регистрация на участниците

Голям салон

Първо заседание **Председател: Проф. дин Иван Билярски**

10.00 – 10.15 **Проф. д-р Милияна Каймакамова** (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)
Политическата програма на Асеневици (1185–1241) и нейните идеологически измерения

10.15 – 10.30 **Доц. д-р Кирил Маринов** (Лодзки университет)
В защита на честта на св. Димитър. Бележки на Теодор Валсамон към похода на Исаак II Ангел срещу българите през 1186 г.

10.30 – 10.45 **Гл. ас. д-р Франческо Дал Альо** (Институт за исторически изследвания – БАН)
Установяването на Второто българско царство в Χρονική διήγησις на Никита Хониат

10.45 – 11.00 **Проф. д-р Ивелин Иванов** (Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“)
За обсадната война в Романия в края на XII – началото на XIII век по данни от писмени извори

11.00 – 11.15 **Гл. ас. д-р Кирил Господинов** (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)
Текст и контекст в историческото изследване. Към дискусията за годината на раждане на Йоан II Асен

11.15 – 11.25 Дискусия

11.25 – 11.55 Кафе-пауза

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

Второ заседание **Председател: Проф. д-р Ивайла Попова**

- 11.55 – 12.10 **Доц. д-р Калин Йорданов** (Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ – БАН)
Колко пъти Филипопол е бил завладяван от българския цар Калоян?
- 12.10 – 12.25 **Проф. д-р Пенка Данова** (Институт за исторически изследвания – БАН)
Една политическа карта на Европа и Средиземноморието от 1328 г. – текст и исторически контекст
- 12.25 – 12.40 **Доц. д-р Елена Костова** (Институт за исторически изследвания – БАН)
Мелнишкият манастир „Света Богородица Спилеотиса“ в контекста на два описания от втората половина на XIV век
- 12.40 – 12.55 **Д-р Григори Симеонов** (Институт за византистика и неогрещистика при Виенския университет)
Текст и контекст: принос към проучването на стопанската и социалната история на Балканите през Средновековието
- 12.55 – 13.10 Дискусия
- 13.10 – 14.00 Обедна почивка

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

Трето заседание	Председател: Доц. д-р Елена Костова
14.00 – 14.15	Доц. д-р Албена Миланова (Център за славяно-византийски проучвания „Проф. Иван Дуйчев“ – Софийски университет „Св. Климент Охридски“) <i>Каменната пластика от Несебър като исторически извор за отношенията с Византия и Италия</i>
14.15 – 14.30	Гл. ас. д-р Люба Илиева (Кирило-Методиевски научен център – БАН) <i>За „корифеите на хора“ и бесовските песни в българските земи през X–XIV век</i>
14.30 – 14.45	Гл. ас. д-р Йюанна Бенчева (Софийски университет „Св. Климент Охридски“), <i>Градските статuti като извор за храната и храненето в Далмация и Истрия през XIII–XV век</i>
14.45 – 15.00	Д-р Теодора Георгиева (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“) <i>„Ако някой от манастирските люде пожелае да ходи със стока за своя търговия по цялата държава“: Рилският хрисовул в контекста на вътрешната търговия през XIV век</i>
15.00 – 15.15	Д-р Тенчо Попов (независим изследовател) <i>Сребърното монетосечене на деспот Добротица като извор за историята – принадлежност на деспот Добротица към родовете Асен и Тертер</i>
15.15 – 15.30	Дискусия

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

Малък салон

Първо заседание Председател: Проф. д-р Пенка Данова

- 10.00 – 10.15 **Проф. д-р Ивайла Попова** (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)
Духовникът-хуманист Кристофоро Гаратоне и дипломатическата му дейност във Византия в навечерието на Фераро-Флорентинския събор
- 10.15 – 10.30 **Доц. д-р Владислав Иванов** (Институт за балканистика с Център по тракология „Проф. Александър Фол“ – БАН)
Историческият контекст на кръстоносните проекти („свети“) на Бертрандон де ла Брокьер и Йоан Торцело
- 10.30 – 10.45 **Гл. ас. д-р Симеон Хинковски** (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)
България в дубровнишките хроники XV–XVII век
- 10.45 – 11.00 **Д-р Джени Иванова** (Институт за исторически изследвания – БАН)
„Та ги вдигна цар Мехмед на война...“ (за историческия контекст на летописната бележка на поп Петър от с. Мирково от края на XVII век)
- 11.00 – 11.15 **Проф. дин Кирил Павликянов** (Софийски университет „Св. Климент Охридски“)
Продажби или кражби на свети мощи в Константинопол и Навплион през XVIII век съгласно свидетелствата на два документа, съхранявани в архива на светогорския манастир Каракал
- 11.15 – 11.25 Дискусия
- 11.25 – 11.55 Кафе-пауза

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

Второ заседание	Председател: Проф. д-р Илияна Марчева
11.55 – 12.10	Проф. дин Дмитрий И. Поливянный (Ивановски университет) <i>„Католици родени от католици“: Българското Средновековие в книжнината на българо-католическата общност през XVII век</i>
12.10 – 12.25	Проф. дин Любомир Миков (Национална художествена академия) <i>Пластичната декорация на две чеими в контекста на християнството и исляма</i>
12.25 – 12.40	Гл. ас. д-р Тотка Григорова (Кирило-Методиевски научен център – БАН) <i>За една икона на св. Иван Рилски с житийни сцени от XIX век</i>
12.40 – 12.55	Проф. дин Теодоричка Готовска (Институт за исторически изследвания – БАН) <i>Кирило-Методиевото наследство в унгарския исторически контекст</i>
12.55 – 13.10	Доц. д-р Владимир Златарски (Институт за исторически изследвания – БАН) <i>Наука и политика: IV Византоложки конгрес в София през 1934 г.</i>
13.10 – 13.25	Проф. д-р Илияна Марчева (Институт за исторически изследвания – БАН) <i>За някои проблеми на медиевистиката в българо-съветските научни контакти през втората половина на 40-те и първата половина на 50-те години на XX век</i>

Научна конференция в чест на 70-годишнината
на проф. дин Илия Илиев „Текст и исторически контекст“.
29 – 30 март 2024 г.

13.25 – 13.40

Дискусия

13.40 – 14.00

Обедна почивка

15.30

Закриване на конференцията

